

Onderwijsjuristen gezocht: de taaltoets als bastaardvak

Aankomende rechtenstudenten van de Erasmusuniversiteit moeten een Taaltoets Nederlands afleggen.¹ De toets behoort volgens de Onderwijs- en Examenregeling tot de juridische vaardigheden die in de propedeuse geëxamineerd worden, maar hij valt niet onder de acht reguliere propedeusevakken en levert ook geen studiepunten op.² Erasmus Magazine (6/11/2008) bericht dat 83% van de kersverse eerstejaars voor de toets gezakt is.³ Zij moeten hun deficiënties bijspijkeren en krijgen nog driemaal gelegenheid te herkansen. Desgewenst kunnen ze een cursus bij het universitaire Taal- en Trainingscentrum volgen, wat hun 300 euro kost. Dat bedrag wordt door de faculteit gerestitueerd als ze bij herkansing alsnog voor de Taaltoets slagen. Wie de toets aan het einde van z'n tweede verblijfsjaar nog niet heeft gehaald, krijgt een negatief studieadvies (BSA) en wordt dus uit de opleiding verwijderd.⁴ Ik roep u op: welke onderwijsjurist heeft de burgermoed de hierna volgende vragen publiekelijk en naar eer en geweten te beantwoorden?

In 2007 onderzocht de Onderwijsinspectie in opdracht van het ministerie in hoeverre faculteiten in het hoger onderwijs *cadeaupunten* uitdelen.⁵ [D.w.z. 'studiepunten die studenten verkrijgen zonder dat daar een evenredige studie-inspanning tegenover staat. Een ECTS-studiepunt - en dus ook een cadeaupunt - staat gelijk aan 28 studie-uren.] Eerder dat jaar bracht zij de nota *Spoekvakken in het hoger onderwijs* uit.⁶ [D.w.z. onderwijseenheden waarvoor 'studiepunten zijn verstrekt (...) zonder dat onderwijs is aangeboden en zonder dat tentaminering heeft plaatsgevonden.] Het bleek allemaal reuze mee te vallen, met dat vermeende bestaan van spookvakken of cadeaupunten.

Maar hier in Rotterdam komen we een tegenovergesteld verschijnsel tegen. Hier gaat het om een verplicht *examenonderdeel* dat niet door het reguliere onderwijsprogramma bestreken wordt. Hier gaat het niet om 'free credit points' die studenten op de koop toe krijgen, doch om *zero-credits* die een grote meerderheid van de studenten met noeste arbeid moet verwerven op straffe van uitsluiting uit de opleiding. Hier gaat het niet om een esoterisch spookvak, doch om een *bastaardvak* dat wel degelijk bestaat maar dat door de faculteit niet als zodanig erkend wordt.

Het verschijnsel is overigens niet nieuw. Bij de PABO's is sinds enige jaren eveneens een taaltoets (en een rekentoets) voor aankomende studenten ingevoerd.⁷ En na eerdere experimenten is ook de Vrije Universiteit dit jaar met een taaltoets gestart.⁸ Maar laten we ons hier op de Rotterdamse casus concentreren, (1) omdat de Rotterdamse problematiek niet verhevigd wordt door instroom uit het MBO of door de angst dat we incompetent onderwijzers voor de klas krijgen, (2) omdat de Rotterdamse faculteit, anders dan de VU, deze taaltoets zonder voorbehoud bij het bindend studieadvies onderbrengt, en (3) omdat inmiddels gebleken is dat (anders dan bij de VU) de gemiddelde aankomende student van deze faculteit in eerste instantie voor de taaltoets zakt. De Rotterdamse opzet biedt een verhoudingsgewijs *reine* casus, die naar mijn taxatie voor onderwijsjuristen relatief gemakkelijk behapbaar is.

Ik ben slechts socioloog, maar ik heb het sterke vermoeden dat de Rotterdamse faculteit flagrant in strijd met de wettelijke regels handelt, die bedoeld zijn om de belangen van de studenten in het hoger onderwijs te beschermen. Ik roep daarom de onderwijsjuristen op hun licht daarover te laten schijnen. Ik zou hen de volgende vragen willen voorleggen.

(a) Laat de hogeronderwijswetgeving toe dat de faculteit, naast de overige onderwijseenheden, zo'n taaltoets in het verplichte (onderwijs- en) examenprogramma van haar bacheloropleiding opneemt? *Let op het feit dat de faculteit het slagen voor die toets **niet** met studiepunten honoreert, en dus **zeker niet** met het aantal studiepunten dat correspondeert met de studielast die voor de gemiddelde student gemeoid is met het voorbereiden en afleggen van die toets.*⁹

(b) Laat de hogeronderwijswetgeving toe dat de faculteit zo'n taaltoets in het verplichte onderwijs- en examenprogramma van haar bacheloropleiding opneemt, zonder aan haar studenten *onvoorwaardelijk gratis* de onderwijsvoorzieningen aan te bieden die de (gemiddelde) student nodig heeft om zich op die toets voor te bereiden? *Let op de wettelijke rechten van de bij haar ingeschreven studenten.*

(c) Laat de hogeronderwijswetgeving toe dat de faculteit een propedeuseprogramma aanbiedt dat qua studielast voor de gemiddelde student méér dan 1680 uur (méér dan 60 studiepunten à 28 uur) bedraagt? *Let op het wettelijke uitgangspunt dat het curriculum studeerbaar moet zijn in de cursusduur.*

(d) Laat de hogeronderwijswetgeving toe dat de faculteit studenten een iudicium *abeundi* (BSA) oplegt indien ze niet in twee jaar voor zo'n toets geslaagd zijn? *Let op het feit dat de gemiddelde aankomende student een onvoldoende voor de toets haalt, dat de voorbereiding en deelname aan de toets bovenop de*

reguliere studielast van 1680 uur komt, dat de toets niet in de reguliere onderwijseenheden is ondergebracht, en dat er noch studiepunten noch gratis onderwijsvoorzieningen aan de toets verbonden zijn. (e) Is er, gezien het bovenstaande, reden voor de Onderwijsinspectie actie te nemen tegen deze Rotterdamse praktijken? *Let op haar opdracht toe te zien op de rechtmatigheid van het handelen van de Nederlandse hogeronderwijsinstellingen.*

Onderwijsjuristen, laat iets van je horen. Ik geef je graag antwoordruimte op deze website. Ik ken jullie dilemma uit eigen ervaring. Als je in staat bent deze vragen zonder veel moeite te beantwoorden, dan ben je ongetwijfeld in dienst van een stafafdeling van een universiteit of hogeschool. Je werkgever is vermoedelijk niet blij als deze vragen publiekelijk gesteld en beantwoord worden. Wellicht schaad je dus je eigen belang als je je stem verheft. Bovendien ben je misschien een trotse Nederlander die even moet slikken bij de gedachte dat je daarmee allochtone studenten in de kaart speelt die ondanks enige taalachterstand een opleiding in het hoger onderwijs wensen te volgen.¹⁰ Maar in weerwil van dit alles, doe ik beroep op je burgermoed.¹¹

Wes Holleman
weblog onderwijs 19-11-2008
<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ http://frg.sin-online.nl/studiegids/?action2=show_course&course=R0TNL;

<http://www.eur.nl/ttc/taaltoets/nederlands/>

² [http://www.frg.eur.nl/fileadmin/ASSETS/frg/onderwijs/pdf/OERbacheloropleidingNederlandsrecht2008.pdf;](http://www.frg.eur.nl/fileadmin/ASSETS/frg/onderwijs/pdf/OERbacheloropleidingNederlandsrecht2008.pdf)
http://www.frg.eur.nl/onderwijs/opleidingen/bach/bacheloropleiding_nederlands_recht/nederlands_recht/vaardighedenonderwijs/
(zie ook OER art. 11).

³ <http://www.erasmusmagazine.nl/nieuws/detail/article/344/> (6/11/2008). 't Is blijkbaar een zeer zware toets. Voor de instellingsbrede taaltoets van de VU (Amsterdam) zakte onlangs slechts 14% van de eerstejaarsstudenten (*Ad Valvas* 13/11/2008: <http://www.advalvas.vu.nl/images/AdValvasPDF/PDF/5610.pdf>).

⁴ [http://www.frg.eur.nl/onderwijs/facultaire_regelingen_en_scriptie_eisen/bindend_studieadvies/;](http://www.frg.eur.nl/onderwijs/facultaire_regelingen_en_scriptie_eisen/bindend_studieadvies/) zie ook artt. 51-57 van de OER (eindnoot 2).

⁵ http://www.onderwijsinspectie.nl/nl/home/naslag/Alle_publicaties/Cadeaupunten_hoger_onderwijs.

⁶ http://www.onderwijsinspectie.nl/nl/home/naslag/Alle_publicaties/Nota_spookvakken_in_het_ho.

⁷ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=25>, <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=98>,
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=100>, <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=342>,
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=344>, <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=349>,
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=389>.

⁸ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=416>.

⁹ <http://www.nuffic.nl/nederlandse-organisaties/informatie/internationaliseringsbeleid/bolognaproces/erkenning-en-waardering/ects/ects-kenmerken>

¹⁰ Ik ben trouwens benieuwd naar de eisen die bij deze facultaire taaltoets gesteld worden. Ik hoop ervan uit te mogen gaan dat ze niet zwaarder zijn dan de taaleisen waaraan *buitenlandse* studenten moeten voldoen om tot een bacheloropleiding te worden toegelaten. Maar ik vrees het ergste, want er wordt nergens gerept van een vrijstellingsregeling voor degenen die het staatsexamen NT2 op het hoogste niveau (II) hebben behaald (vergelijk: <http://www.expertisecentrumnt2.nl/staat/staat2008/>).

¹¹ De Rotterdamse studenten zouden zeer gebaat zijn bij je rechtsgeleerde oordeel, want op basis daarvan kunnen ze wellicht de rechtmatigheid van de Rotterdamse opzet aanvechten. Ze kunnen een petitie sturen naar de toezichthouders (College van Bestuur, Onderwijsinspectie). Ze kunnen de eerstvolgende visitatiecommissie mobiliseren, die de studeerbaarheid van de bacheloropleiding moet beoordelen. En gedupeerde studenten kunnen bij het lokale College van Beroep voor de Examens tegen een negatieve BSA-beschikking in het geweer komen, als ze zijn afgewezen op grond van de studieprestaties voor een examenonderdeel dat geen studiepunten oplevert en dat niet niet is meegewogen in de 1680 uur nominale studielast van de propedeuse, terwijl het de studiebelasting van de gemiddelde student wel degelijk verhoogt.